

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Силвия Захариева Кирова,
Университет за национално и световно стопанство, гр. София,
научна специалност „Световно стопанство и МИО“
(международн финанси)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност 3.3. Политически науки (Европеистика – Икономически изследвания на ЕС) в СУ „Св. Климент Охридски“

Тема на дисертационния труд: „*Ефективността на инструментите за защита на потребителите на финансови услуги в Европейския съюз*“

Автор на дисертационния труд: Снежанка Георгиева Колева

Научен ръководител: проф. д-р Ингрид Шикова

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед РД-38-259/27.05.2022 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Климент Охридски“.

Снежанка Георгиева Колева е докторант задочна форма, зачислена със Заповед № РД 20-149 от 25.01.2013г. в научно направление 3.3 Политически науки (Европеистика – Икономически изследвания на ЕС) с научен ръководител проф. д-р Ингрид Симеонова Шикова.

Актуалност и значимост на темата на дисертационния труд: Темата за ефективността на инструментите за защита на потребителите на финансови услуги е изключително актуална. Тя влезе в полезрението на обществените и академичните среди след Глобалната финансова криза от 2008 г., когато стана ясно, че част от рисковете за финансовата система произтичат и от неадекватната защита на правата на потребителите на финансови услуги. В последните години пандемията от COVID-19 също извади на преден план някои проблеми, свързани със защитата на потребителите на финансови услуги. Освен актуална, темата е и значима, доколкото ефективната защита на потребителите на финансови услуги има отношение към гарантиране на стабилността на финансата система.

Обща характеристика на дисертационният труд: Представеният дисертационен труд от докторант Снежанка Колева е в обем от 253 страници и е структуриран в увод, четири глави, заключение, използвана литература и приложения. Първата глава е въвеждаща и изяснява теоретичните основи на

защитата на потребителите. Втората глава разглежда подробно инструментите за защита на потребителите, като те са разгледани по групи – инструменти, насочени към търсенето (потребителите), към предлагането (към доставчиците на финансови услуги) и такива, които са насочени и към търсенето и към предлагането (извънсъдебно решаване на споровете). Третата глава е посветена на политиката за защита на финансови услуги в Европейския съюз и в нея се прави обстоен преглед на основните подходи и на правната рамка за защита на потребителите в ЕС и България. Четвъртата глава е същинската изследователска част на дисертацията, в която на базата на анализ на данните от проведена анкета и дълбочинни интервюта, дисертантът прави оценка на ефективността на инструментите за защита на потребителите на финансови услуги. В заключението са обобщени основните резултати от научното изследване, сътнесени към поставените в началото цели и задачи, и са направени изводи. Авторът посочва общо 181 литературни източници, сред които статии и монографии, официални документи и нормативни актове. Изследователската теза, която дисертантът защитава е, че въпреки детайлното законодателство в ЕС и многото инструменти, те не са достатъчно ефективни и не защитават в необходимата степен потребителите на финансови услуги. С оглед избраната тема, поставените цели и задачи са адекватни, а използваните методи за научно изследване съответстват на задачите. Обектът и предметът на дисертацията са правилно формулирани. Структурата на дисертацията е добра, а изложението е стегнато и логически последователно. Използваният стил е научен.

Оценка на получените научни и научно-приложни резултати:

Могат да бъдат откроени няколко основни научни резултати. На първо място, докторантът успява да очертае теоретичните основи на защитата на потребителите, като изхожда от спецификите на финансовите услуги. Последователно са представени аспекти на икономика на информацията, новата институционална икономика и поведенческата икономика, като контрапункт на съвършения пазар от неокласическата теория. Общата аналитична рамка, която служи за основа на този теоретичен обзор са несъвършенствата, които финансовите пазари разкриват и обосновават нуждата от защита на потребителите, а именно информационна асиметрия, транзакционни разходи, негативен избор, морален риск и други. На втори място, като резултат следва да се посочи изчерпателният анализ на инструментите за защита на потребителите на финансови услуги. Очертани са предимствата и недостатъците на всеки един от двадесетте инструмента и са посочени критериите за тяхната ефективност.

Третият научен резултат, който реализира дисертантът е обстоен преглед на регуляторната рамка в областта на защитата на потребителите на финансови услуги на ниво Европейски съюз и в България. Хронологично е проследено развитието на европейското законодателство, като са включени и най-актуалните аспекти.

Що се отнася до научно-приложните резултати, те произлизат от емпиричното изследване, основано на анкетно проучване и дълбочинни интервюта, в резултат на които докторантът прави оценка на ефективността на избрани от него инструменти за защита на потребителите на финансови услуги. Приложни резултати могат да се търсят и по линия на препоръките за подобряване на рамката за защита на потребителите на финансови услуги в ЕС и България.

Смяtam, че докторантът е успял да постигне поставените задачи и да реализира целта на научното изследване.

Оценка на научните и научно-приложни приноси: Дисертантът сравнително реалистично посочва своите научни и научно-приложни приноси, като те отразяват постигнатите резултати. Забележката ми е по отношение на следните два приноса: „Осъществен е анализ и обобщение на резултатите от проведена анкета сред потребителите на финансови услуги за оценка на информираността им за техните права“ и „Проведени са дълбочинни интервюта със специалисти, ангажирани в сферата на финансовите услуги и в защитата на потребителите на финансови услуги и са обобщени резултатите от тях.“. Според мен това са методите за научно изследване, които позволяват да се даде оценка на ефективността на инструментите и да се направят препоръки, които са действителните приноси с научно-приложен характер.

Публикации по темата на дисертацията: В автореферата дисертантът посочва общо шест публикации, предимно в сборници от научни конференции. Всички публикации са релевантни на темата на дисертационния труд и засягат отделни аспекти, свързани със защита на потребителите на финансови услуги.

Критични бележки, препоръки и въпроси: Бих препоръчала едно по-ясно подчертаване на връзката между защитата на потребителите на финансови услуги и стабилността на финансата система. Изясняването на понятието „системен риск“ и значението на финансата грамотност и защитата на потребителите за намаляване на системния риск биха допринесли за задълбочаване на анализа в този аспект.

Интерес от гледна точка на анализа в дисертационния труд би било съпоставянето на европейския модел с този в САЩ, където защитата на

потребителите на финансови услуги след Глобалната финансова криза е поверена на една институция.

Заключение: Дисертационният труд на Снежанка Георгиева Колева е оригинално, авторово изследване по една актуална и значима тема, която до този момент не е достатъчно добре изследвана. Макар да има редица публикации за инструменти за защита на потребителите, изследванията за тяхната ефективност почти липсват. Дисертацията разкрива задълбочените познания и богат практически опит на дисертанта в областта на защитата на потребителите на финансови услуги, включително нормативната рамка в ЕС и България. Анализът за ефективността на инструментите съдържа някои особено ценни изводи, каквито са и препоръките за подобряване на рамката за защита на потребителите на финансови услуги в ЕС и България. Не на последно място дисертацията свидетелства и за научно-изследователския потенциал на докторанта. *Въз основа на това, изразявам своето категорично становище за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност 3.3. Политически науки (Европеистика – Икономически изследвания на ЕС) на Снежанка Георгиева Колева.*

гр. София
30.05.2022 г.

Изготвил: /.....
доц. д-р Силвия Кирова

